

Janusz Strojny

Objawienie się Trójcy Świętej Maryi w Zwiastowaniu w świetle nauczania Jana Pawła II

Salvatoris Mater 2/3, 94-112

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Historia ludzkości nie jest następstwem ślepych impulsów przemijania, ale dokonuje się według zamysłu Bożego: od pierwszej inicjatywy Boga, czyli aktu stwórczego do paruzji - powtórnego przyścia Chrystusa. Plan Boży przebiegałby poza świadomością ludzkości, gdyby nie został przez samego Boga objawiony człowiekowi. Stwórca nie poprzestał na objawieniu swego zbawczego zamysłu, ale powołał istotę rozumną do współpracy w realizowaniu inicjatyw zbawczych. Już *w początku* ujawnił wolę swego postanowienia (por. Ef 1, 9), by człowiek będący Jego obrazem i podobny Jemu (por. Rdz 1, 26), istniał w doskonałej jedności i przyjaźni z Nim. Jedność i przyjaźń wyznaczała jednocześnie sens i jakość istnienia człowieka, który odnajdywał swą tożsamość w byciu obrazem swego Stwórcy.

Ks. Janusz Strojny

Objawienie się Trójcy Świętej Maryi w Zwiastowaniu w świetle nauczania Jana Pawła II

SALVATORIS MATER
2(2000) nr 3, 94-112

Powołał więc Bóg człowieka do udziału w swym Życiu i chwale. Postanowił też uczynić go, w żaden sposób na to niezasługującego, a jedynie powodowany miłością i miłosierdziem, partnerem dla siebie. Stąd *plan ten wypływa ze „źródła miłości”, czyli z miłości Boga Ojca*¹. W realizację tego zbawczego planu zaangażowana jest cała Trój-

ca Święta, tak by ostatecznie *Bóg był wszystkim we wszystkich* (1Kor 15, 28).

Postanowił zatem Bóg, by człowiek, który w wymiarze historii i doczesności podlega przemijaniu, mógł także trwać na wieki. Obdarzył go więc nieśmiertelnością i związał ze sobą więzią odniesienia osobowego. Dynamikę tej sytuacji wypowiada św. Jan przypominając, jak wielką miłością obdarzył nas Ojciec, gdy uczynił nas swymi dziećmi (por. 1 J 3, 1). Przypomina on także, że to Bóg pierwszy nas umiłował, a każdy kto trwa w Jego miłości posiada prawdziwe życie (por. 1 J 2, 29; 4, 19). Miłość Boga jest tak wielka i stała, że nie zniweczył jej nawet grzech. Wprawdzie Biblia mówi o grzechu jako krzywdzie wyrządzonej *Sercu Boga* (por. Iz 15, 5), jednakże to nie miłość Boga zostaje naruszona, lecz kondycja człowieka, nad którą boleje sam Stwórca. Dlatego nie porzucił stworzenia - ludu

¹ AG 2.

grzesznego, a brak miłości z jego strony pragnie naprawić nadobfitością miłości podarowanej ludzkości w swoim Synu Jezusie Chrystusie. Nie wycofał swej miłości nawet wówczas, gdy ludzkość zawiesiła Jego Syna na drzewie hańby.

Duch - Miłość osobowa Boga, został posłany przez Ojca i Syna jako moc stwórcza, powołująca z miłości i do miłości. Aktualizuje On stale dzieło Ojca i Syna, prowadząc człowieka do jedności z Bogiem i *communio* osobowego, w którym dający Stwórca jest miłością, wolnością i życiem przyjmującego.

Cechą charakterystyczną i dominującą mariologii Jana Pawła II jest jej historiozbowczy charakter. Maryja i mariologia postrzegana jest w perspektywie zbawczego planu Boga. Jej rola w ekonomii zbawczej nie ogranicza się do biernej obecności, byłaby bowiem pozbawiona miłości i niezwykle istotnego elementu charakteryzującego zbawcze działanie Boga - odniesienia osobowego. Mając na uwadze relację osobową, można adekwatnie do Objawienia mówić o miłości, o zbawieniu, o wolności i prawdzie, o wartościach, które czynią człowieka uczestnikiem realizowanego zamysłu zbawczego, a które mają swój fundament w *communio personarum*. Stąd też Maryja, będąca jednocześnie typycznym wyrażeniem Kościoła, jest czynnie zaangażowana w ekonomię zbawczą z całą dynamiką swego niepokalanego serca.

Drugą charakterystyczną cechą mariologii Jana Pawła II, choć nie tylko mariologii, jest stała obecność wydarzeń zbawczych z całym dynamizmem mocy Ducha Świętego, do udziału w których została powołana Maryja. Postawione w świetle Zmartwychwstania Jezusa Chrystusa i Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, charakteryzują się tym, że nigdy nie narusza ich czas, grzech i przemijanie w ich wymiarze obiektywnym, i nie są skażone ulotnością doczesności. Nie będą zatem nigdy pozbawione swego transcendentnego charakteru, legitymują się bowiem wiecznym *teraz* samego Boga i niczym nie skażoną miłością Stwórcy, niezmiennie angażującego się na rzecz człowieka, którego celem jest dom Ojca.

Karol Wojtyła był uczestnikiem prac Soboru Watykańskiego II i sygnatariuszem wypracowanych przezeń dokumentów. Niewątpliwie teologia, a więc i mariologia papieska, jest kontynuacją i rozwinięciem myśli soborowej. Kluczem do zrozumienia ducha teologii Vaticanum II jest świadomość tożsamości Kościoła, a więc jego więzi z Założycielem, otwarcia na życiodajny wpływ stwórczego i odkupieńczego działania Trójjedynego Boga. To otwarcie w głąb, zakłada również otwarcie wszcz - na wszystkich ludzi, gdyż wszyscy

zostali odkupieni: cały *świat*. Posłannictwo Kościoła odnosi się zatem do całego świata. Stąd otwarcie Kościoła *ad intra* i *ad extra* posiada pełną spójność z dziełem odkupienia². Pogłębianie życia Kościoła wraz z realizacją Jego misji na zewnątrz cechuje komplementarność. Trzeci rozdział *Lumen gentium* przedstawia szczególny udział Maryi w tajemnicy i działalności Kościoła. Udział ten jest konsekwencją i kontynuacją zadań Najświętszej Dziewicy, które wypełniła wobec swego Syna. Kościół w rodzeniu dzieci Bożych ma w Niej swój pierwowzór³. Jednocześnie głównym przedmiotem prac Soboru była osoba ludzka. To właśnie człowiek stoi wewnątrz Kościoła w sobie tylko właściwym odniesieniu do Boga. Stąd niewątpliwie spotkanie człowieka z Bogiem określone przez Wcielenie, a wypełnione wiarą człowieka - wiarą Maryi, stanowi podstawową strukturę zbawczą. Zwiastowanie jest momentem kulminacyjnym spotkania Córy Syjonu ze zbawczym działaniem Trójosobowego Boga. Spotkanie to posiada wymiar *teraz*, przez otwarcie transcendencji i wezwanie do odkupieńczego dialogu ze swym Panem w wierze, i w dialogu Dziewicy z Nazaretu, który pozwala zrozumieć i budować sens i godność istnienia osoby ludzkiej. Zwiastowanie w nauczaniu papieskim należy odczytywać w kilku zasadniczych perspektywach, by odsłonić wielką głębię tego zasadniczego wydarzenia zbawczego, w którym działa cała Trójca Święta.

2. Perspektywa ekonomii zbawczej

Jan Paweł II podejmuje refleksję nad Zwiastowaniem w świetle ekonomii zbawczej. Oto w odwiecznie wyznaczonym momencie planu Bożego zostaje podjęta radykalna i ostateczna inicjatywa pojednania człowieka z Bogiem. Podstawą tej inicjatywy jest niczym nieskrępowana miłość Stwórcy do stworzenia. Ten zasadniczy moment zbawczego dynamizmu Boga św. Paweł określił pełnią czasu (por. Ga 4, 4). Moment ten jako pełnię należy określać z kilku powodów. Najpierw dlatego, że wkroczenie Boga w historię zmienia radykalnie jej bieg. Sam Bóg zmienia wektor historii. Cywilizacja śmierci dobiegła końca, a Zwiastowanie rozpoczyna cywilizację miłości, w której Stwórca stoi po stronie życia. Stając się Synem człowieczym, rozpoczyna nowy rozdział miłości oblubieńczej mię-

² K. WOJTYŁA, *Wstęp ogólny*, w: *Sobór Watykański II, Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Pallottinum, Poznań 1968, 13.

³ TAMŻE, 22.

dzy Bogiem a człowiekiem, miłości o wymiarze eschatologicznym, a więc uprawniającej do współistnienia i współprzeżywania więzi osobowej otwierającej Królestwo Boga⁴. *Miłość, która jest Boskim Istnieniem - Esse - Trójcy wczoraj i dziś i na wieki* (por. Hbr 13, 8) - powie Jan Paweł II – *skupia się na człowieku. Człowieka pragnie obdarować uczestnictwem swego życia, swej Natury Bóstwa samego*⁵. Maryja w zwiastowaniu jest jak soczewka w ręku Wszechmocnego, skupiająca wiązkę światła skierowanego od Stwórcy ku ludziom i rozświetlającego mroki człowieczej egzystencji.

Pełnia czasu to szczytowy moment historii zbawienia, w którym Maryja zostaje wprowadzona w ekonomię zbawczą Trójcy Świętej jako czynna uczestniczka⁶. Tym jedynym i ostatecznym aktem Boga Maryja została nierozzerwalnie złączona z Trójcą Przenajświętszą⁷. Może być nazwana *Bramą Niebios* ponieważ została obleczona *w słońce* niezgłębionego Bóstwa, w słońce nieprzeniknionej Trójcy, pełna Ojca i Syna, i Ducha Świętego. To właśnie Jej i w Niej Trójca udziela się jako jeden Bóg - Bóg Stworzenia i Objawienia, Bóg Przy mierza i Odkupienia, Bóg Początku i Kresu. Alfa i Omega, Bóg - Prawda, Bóg - Miłość, Bóg - Łaska, Bóg - Świętość, Bóg - który wszystko przewyższa i wszystko ogarnia, Bóg - który jest wszystkim we wszystkich⁸.

Oblubieńcza miłość Trójcy do Maryi, a w Niej i do człowieka, otrzymała wymiar transcendentny i wieczny. Wcielenie zaś jest tym jedynym i szczególnym jej owocem. Jednocześnie ta oblubieńcza miłość osiągnęła najdoskonalszą jedność Boga z człowiekiem w unii hipostatycznej Jezusa Chrystusa. Zwiastowanie otworzyło ludzkość na pełne i doskonale samoobjawienie się Boga, na niezgłębioną jedność Trójcy Świętej, na niewyczerpywalne życie miłości, prawdy i wolności Osób Boskich. Maryja została postawiona w centrum tej zbawczej inicjatywy. Ojciec działając stwórczo, stawia Maryję na płaszczyźnie świętości, która ma w Niej wymiar ontologiczny. Została nazwana w zwiastowaniu błogosławioną, ponieważ z woli Stwórcy błogosławieństwo to zostało w Niej otwarte dla całej ludzkości, co Córa Syjonu wyśpiewała w *Magnificat*. Błogosławieństwo to dało Jej udział w Boskiej naturze i postawiło w pełni łaski ze względu na tajemnicę Wcielenia, a więc osobę Jezusa Chrystusa.

⁴ JAN PAWEŁ II, List do rodzin *Gratissimam Sane* (2.02.1994), 20.

⁵ *Jan Paweł II o Matce Bożej 1978-1998*, t. III, red. A. SZOSTEK, Warszawa 1998, 62.

⁶ RM 8.

⁷ LG 53.

⁸ Por. *Jan Paweł II o Matce Bożej...*, t. III, 211.

Pełna łaski - powie Ojciec Święty - to nowe imię Maryi. Nie została bowiem wezwana po imieniu, ale objawienie ukazuje na pierwszym miejscu Jej oblubieńczą więź z Bogiem⁹. Ta trynitarna więź Maryi ze Stwórcą stawia Ją od samego początku w chwale Trójcy Świętej i samego nieba. Stąd jako nowe stworzenie wiąże istnienie Boga z historią ludzkości, która odnajduje swój sens i nabiera nowej jakości. Maryja otrzymała zatem pełnię łaski po to, by mogła zrealizować zamysł Boży i stać się Matką Syna Bożego. Jednocześnie otrzymała tę łaskę także po to, aby stać się narzędziem łaski i miłosierdzia w ręku Najwyższego. Tak więc Maryja została wprowadzona do udziału w pełni łaski nie z racji jakichkolwiek zasług, ale z wyboru Najwyższego, żeby mogła począć i wydać na świat samego Dawcę łaski. Wprowadzenie Jej w tę pełnię oznacza również otwarcie erylaski, którą Bóg ofiarował ludzkości w swoim umiłowanym Synu (por. Ef 1, 6)¹⁰. Owa pełnia łaski, którą wypowiedziaposłaniec Boży, jest uwiarygodniona ścisłą Jej więzią z Bogiem – „Pan z Tobą”. Niewątpliwie oznacza to wybranie Maryi i wprowadzenie Jej w misję Trójcy Świętej, przez co została postawiona na horyzoncie zbawienia, w czasie przed swym Synem, by otworzyć przestrzeń wiary i uformować odpowiedź Bogu Wszchemocnemu. Stąd błogosławieństwo Najwyższego objawiło Jej więź z Bogiem i wprowadziło w pełni w ekonomię zbawczą, nabierając wymiaru powszechnego. Pozdrowienie skierowane do Maryi: „Pan z Tobą”, uświadomiło ludzkości, że jest Ona obecna zawsze tam, gdzie działa zbawczo i z miłością sam Bóg, a przez Nią – przez Jej *fiat* - dał ludziom możliwość przyjęcia Syna wraz z Jego odkupieńczym dziełem.

W myśli Jana Pawła II Maryja jest pełna łaski, bowiem Jej sytuacja w istnieniu musi odpowiadać zbawczemu dziełu Boga. Dziecię, które się narodzi, będzie Święte (por. Łk 1, 35), a w Nim świętość Boga stanie otworem dla wszystkich, którzy zechcą w niej uczestniczyć¹¹.

Świętość Maryi ma wymiar chrystologiczny, bowiem jest Ona święta świętością swego Syna, który przyjmując z Niej człowieczeństwo jest jednocześnie Synem Bożym. Bez wątpienia to Chrystus określił świętość w Niej i przez Nią udzielając się najpełniej człowiekowi. Jednocześnie świętość, która jest dostępna człowiekowi, została określona współtistotnością Syna Człowieczego Ojcu¹². W *Nim*

⁹ RM 8.

¹⁰ Por. J. Mc HUGH, *Maryja w Nowym Testamencie*, Niepokalanów 1998, 87 - 90.

¹¹ Por. MD 3.

¹² Por. TAMŻE, 5.

bowiem wybrał nas przed założeniem świata, abyśmy byli święci i nieskalani przed Jego Obliczem (Ef 1, 4). Powie dalej św. Paweł, że z miłości przeznaczył nas dla siebie, aby nas uczynić przybranymi synami, według swej woli i łaski - którą obdarzył nas w Umiłowanym.

Świętość Maryi odpowiada z jednej strony dziełu stworzenia. Powołana do istnienia w pełni łaski, w doskonałym człowieczeństwie i pełnej godności, odpowiada zamysłowi Stwórcy i dziełu podjętemu *w początku*. Jest tą odpowiednią pomocą - jako Niepokalanie Poczęta - której potrzebował Bóg, aby poprzez dzieło stwórcze uczynić nowy rodzaj człowieka¹³ (por. J 2, 5; Ef 2, 14 - 18). Zwiastowanie objawia istotną prawdę dla życia Kościoła, że Niepokalane Poczęcie wpisane jest w ten początek, a zarazem i sam Kościół wpisany jest w tę podstawową inicjatywę zbawczą, którą był stwórczy akt Boga. Maryja w dwojaki sposób jest związana z tą fundamentalną inicjatywą zbawczą: jest stale w niej obecna przez osobiste powołanie do macierzyństwa, jako typ Kościoła, który w istocie swej jest niepokalany i macierzyński jednocześnie.

Z drugiej strony świętość Maryi jest czynnie włączona w dzieło Odkupienia. Miłość Jej i pełnia łaski stały się podstawą Wcielenia Syna Bożego. *Fiat* wypowiedziane w Zwiastowaniu ukazuje pełne włączenie Maryi w plan Boży, a jednocześnie spełnia wymagania postawione przez Jezusa w Łk 14, 27¹⁴. Jest Ona i w tym przypadku odpowiednią pomocą w dziele Syna, uwieńczonym misterium paschalnym, tak jak współpracowała w inicjatywie miłości Ojca. Tajemnica Ojca i Syna jest stale obecna w Jej sercu. Obecność Jej w dziele Stworzenia i Odkupienia wyraża się czynnie i stale dynamiką przyswajania tajemnicy Boga, przyswajania odpowiadającego Niepokalanemu Poczęciu - a więc inicjatywie zbawczej Boga, określonej miłością, wolnością, prawdą, świętością i pełnią łaski.

Trynitarny charakter Zwiastowania wyraża się także obecnością osoby Ducha Świętego. Zarówno Wcielenie, jak i misterium paschalne, w które zaangażowana jest Maryja, dokonuje się mocą Ducha. Stąd też Zwiastowanie rozpoczyna historyczną misję Syna powołanego przez Ojca w Duchu Świętym. W tym wypadku odwieczne rodzenie Syna w łonie Ojca w pełnej i absolutnej miłości, określa powtórne zrodzenie w czasie z dziewiczego łona Maryi i serca wypełnionego miłością. Jest więc Tą, która znalazła łaskę u Boga, dlatego poczęła i porodziła Syna (por. Łk 1, 30 - 31).

¹³ Por. Jan Paweł II o Matce Bożej..., t. II, 257-258.

¹⁴ Por. LG 58; Jan Paweł II o Matce Bożej..., t. II, 39.

Świątość Maryi, którą św. Ireneusz przyrównuje do dziewiczej ziemi Raju, podobnie jak przy objawieniu Mojżeszowi pod górą Synaj – *ziemia, na której stoisz jest święta* - czyni z Jej osoby *ziemię* obecności i paschy Pana. Maryja jest miejscem przejścia Boga i zwieńczeniem wszystkich Jego inicjatyw zbawczych¹⁵. W Niej plan Boży osiągnął swoją pełnię, a Stwórca dzięki wolnemu *fiat* Maryi stał się Panem całego stworzenia i w swoim Synu stanął pośrodku ludzkości. Zamieszkanie Boga w swoim ludzie, w Jezusie Chrystusie, ma szczególne znaczenie, bowiem Druga Osoba Trójcy określiła swój stosunek do Maryi analogicznie, jak do Boga Ojca - jako synowski¹⁶. Należy zatem zwrócić uwagę, że Zwiastowanie rozpoczyna nieodwracalnie *kairos* Boga. Przemijanie nie stanowi już klepsydry śmierci, ale jest otwarte na życie i powołane, aby służyć życiu. Także i czas nie podlega wyrokowi nieprawości i grzechu, ale odmierzany jest wiarą, nadzieją i miłością i przynależy Bogu. Historia przemijania w powiązaniu ze Zwiastowaniem staje się historią zbawienia – historią poczynania w wierze.

Zwiastowanie w refleksji teologicznej Jana Pawła II ujawnia otwarcie się na Trójcę i wkład Maryi w kształtowanie wyzwolenia stworzenia do pełnej wolności. W momencie, gdy Maryja otworzyła się całkowicie na Ducha wolności, zło utraciło swoją moc nad człowiekiem i został on ponownie poddany Bogu. Zło zostało pokonane w samym korzeniu. Maryja jako Niepokalanie Poczęta wysłała z ręki Boga. W Zwiastowaniu zaś w pełnej wolności przyjęła współpracę z Bogiem i całkowicie z Nim się związała. W tym wymiarze stała się ikoną wolności dla całego stworzenia i niesie w sobie orędzie ewangelicznej, prawdziwej wolności¹⁷. Bóg, który stwórczo dotknął Maryję swoją miłością, otworzył Ją na oblubieńczą miłość Trójcy i zjednoczył Ją ze Sobą w czystej i niczym nieskrępowanej miłości. Uczestnictwo Maryi w miłości Ojca, Syna i Ducha Świętego stało się godną przyczyną, aby wytrysnęło w Niej źródło miłości Trójjedynego dla ludzkości, otwarte *zacienieniem* Ducha miłości w tajemnicy Wcielenia.

W pełni czasu Maryja obdarza swym Synem Ojca, jak i stworzony świat. Stoi w centrum ekonomii zbawczej, dając Syna Ojcu w pełni łaski i miłości, aby plan odkupienia mógł być zrealizowany. Powierza Go światu, by ten mógł przyjąć Odkupienie. W akcie Zwiastowania Maryja spełnia dwa zadania: Jest Matką Syna Boże-

¹⁵ Por. *Jan Paweł II o Matce Bożej...*, t. III, 69.

¹⁶ Por. TAMŻE, t. II, 109.

¹⁷ Por. RM 37; RH 21-22.

go, na którego Ojciec oczekuje oraz oddaje Go światu, wobec którego zostały spełnione wszystkie obietnice starotestamentowe. One przybrały kształt Syna Człowieczego - wcielonej pełni Boga¹⁸.

3. Perspektywa antropologiczna

Bóg uczynił człowieka na swój obraz, podobnym sobie (por. Rdz 1, 26). Oznacza to, że człowiek zawdzięcza swoje istnienie Bogu i może je realizować w dobru, jedynie w powiązaniu ze swoim Stwórcą. Stąd nieśmiertelność, miłość, prawda i wolność były udziałem człowieka dzięki łączności ze Źródłem - Bogiem. Bóg określał teraźniejszość i przyszłość stworzenia. Pojawienie się węża było przyczyną radykalnej zmiany sytuacji człowieka. Zwiedziony, dokonał niewłaściwego wyboru, którym nieodwracalnie zaprzepaścił dotychczasowe dobro swego istnienia. (por. Rdz 2, 9; 3, 6). Ewa brakiem wiary ściągnęła na ludzkość lawinę cierpienia, lęku, skłonności do ukrywania się przed Bogiem (por. Rdz 3, 10).

Naruszenie pierwotnej sprawiedliwości nie zniechęciło Stwórcy do stworzenia. Bóg wychodzi naprzeciw człowiekowi i poszukuje go, nie umniejszając swojej miłości i nawołując Adama: *Gdzie jesteś?* (Rdz 3, 9). Nie zwlekając rozpoczyna dzieło zbawienia, w którym aż po dziś dzień rozbrzmiewa to wołanie: człowiecze, gdzie jesteś? Wszelkie inicjatywy, które podejmował, służyły przybliżeniu, wyzwoleniu człowieka i ponownemu poddaniu go pod życiodajny wpływ Stwórcy. Nastąpił wreszcie moment, kiedy Bóg odnalazł stworzenie - człowieka. Tym momentem jest Zwiastowanie. To odnalezienie człowieka stanowi nowy początek, bowiem człowiek z wiarą poddał się swemu Panu. W tym momencie, a więc przez wypowiedziane *fiat*, Stwórca nieodwracalnie związał ludzkość z sobą w Maryi jako Córce Syjonu węzłem nierozzerwalnym. Istota ludzka odnalazła w ten sposób utracone podobieństwo do Boga. Postawa wiary i pełnego zaufania wobec wysłannika Bożego zaowocowała wejściem Boga w historię ludzkości w osobie Syna Bożego, Jezusa Chrystusa. Zwiastowanie stało się zaczynem Dobrej Nowiny, początkiem Ewangelii o życiu nadprzyrodzonym, w której Maryja jest żywą egzegezą¹⁹. Sytuacja człowieka zmieniła się radykalnie, gdyż został przywrócony stan pierwotnej sprawiedliwości²⁰. Jezus, kiedy roz-

¹⁸ Por. A. VON SPEYR, *Służebnica Pańska*, Warszawa 1998, 81 - 82.

¹⁹ Por. Jan Paweł II o *Matce Bożej...*, t. III, 56-57.

²⁰ Por. TAMŻE.

pocznie działalność publiczną, ponowi wezwanie skierowane do ludzi w Zwiastowaniu: *czas się wypełnił i bliskie jest Królestwo Boże. Nawracajcie się i wiercie w Ewangelię* (Mk 1, 15).

Gdy kończy się epoka panowania grzechu, Zwiastowanie jest nierozzerwalne z dziełem Odkupienia. Maryja pośredniczy we Wcieleniu Syna Bożego, jest czynnie zaangażowana w dzieło Odkupienia. *Fiat* wypowiedziane mocą Ducha Świętego odpowiada zbawczej inicjatywie Boga. Odpowiedź Maryi w Zwiastowaniu należy zatem rozumieć jako radosne, niemal entuzjastyczne *tak* Bogu w imieniu ludzkości. Według Bernarda z Clairvaux Maryja wypowiada *fiat* jako eschatologiczna Córa Syjonu. Jednocześnie Jej odpowiedź zawiera *Amen* ludzkości, wdzięcznej za ofiarowanie jej Zbawiciela, niczym nie zasłużonego daru Odkupienia²¹.

Jan Paweł II dostrzega w Zwiastowaniu perspektywę antropologiczną, wynikającą z maryjnego *fiat* wypowiedzianego w wierze, bowiem w Jej wierze wypowiada swoje *fiat* Kościół. W Jej wierze Kościół odnajduje wewnętrzną przestrzeń, w której jest sakramentem zjednoczenia z Bogiem i zjednoczenia całego rodzaju ludzkiego w wymiarze wewnętrznym przez łaskę²². Zwiastowanie jest momentem otwarcia drogi między Bogiem a człowiekiem, na której Stwórca może realizować wszystkie inicjatywy zbawcze wobec ludzkości związane z *creatio*, *redemptio* i *renovatio*, inicjatywy, w które zaangażowana jest cała Trójca Święta. Zwiastowanie to zasadniczy moment decyzji człowieka, wynikający z wiary Maryi, która otwiera się na Boga i przyjmuje Go. Stanowi jednocześnie zasadniczy moment integracji natury i łaski w oczyszczeniu istoty ludzkiej, która staje się *capax Dei*²³. Bóg ukończył w ten sposób dzieło stworzenia, a człowiek stał się w pełni osobą ludzką - został napełniony Duchem Bożym. Z woli Stwórcy został w pełni obdarowany łaską i uzyskał w terażniejszości pełnię istnienia i objawienia, która ukierunkowuje go na pełnię w przyszłym Królestwie. Bez wątplenia dla człowieka i świata Zwiastowanie jest wydarzeniem zbawczym, które otwiera erę mesjańską i zapoczątkowuje eon eschatologiczny²⁴. Dodać należy, że Maryja wypowiedzianym *fiat* wprowadza człowieka w centrum zmagania się ze złem i grzechem, które jest kontynuowane w Kościele. Obietnica zmiążdżenia głowy węża (Rdz 3, 15) w korzeniu zła, od chwili Zwiastowania niezawodnie się realizuje.

²¹ Por. TAMŻE, 43-53; por. J. Mc HUGH, *Maryja...*, 104 - 107.

²² RM 27; por. LG 1, 13.

²³ Por. C.E. O'NEILL, *L'homme ouvert à Dieu*, w: *L'anthropologie de Saint Thomas*, Fribourg 1974, 64-72.

²⁴ Por. RM 8, 9.

Z woli Wszechmocnego Boga Maryja stała się *nową Ewą*, która w przeciwieństwie do *starej Ewy* - matki śmiertelnych, jest Matką wszystkich żyjących dzięki pełnej wierze, z którą weszła w zbawcze dzieło Boga. Jan Paweł II umieszcza Zwiastowanie pośród *magnalia Dei*, takich jak wyzwolenie Izraela z niewoli egipskiej, czy wyzwolenie ludu Przymierza z niewoli babilońskiej²⁵. Przez dziewicze poczęcie w Zwiastowaniu, Bóg wyprowadza nowy rodzaj człowieka wolnego od grzechu, który różni się zasadniczo od Adama. W przeciwieństwie do niego jest szczególnym świadkiem obecności Boga w świecie, świadkiem prześwieconym pełnią łaski. Zwiastowanie zapoczątkowało zatem i dało rozpoznać pełną godność człowieka i ostateczny sens jego osobowego powołania²⁶. Wiara Maryi została radykalnie i nieodwracalnie urzeczywistniona w wierze Abrahama, a Jej wolna decyzja osiągnęła rangę najdoskonalszej przyczynowości ze strony stworzenia. Od tego momentu Miłość Niestworzona, udzielając się, powoduje rozwój miłości stworzonej, która w osobie ludzkiej staje się darem w oblubieńczym związku z Bogiem. Spotkanie człowieka z Bogiem w Maryi określiło moment konsekracji Niepokalanej i osoby ludzkiej do uczestnictwa mocą Ducha w realizowanej ekonomii zbawczej²⁷.

W perspektywie antropologicznej nauczanie papieskie charakteryzuje jeszcze jeden aspekt, który autor *Redemptoris Mater* nazywa „kenozą wiary”²⁸. W Zwiastowaniu została w pełni urzeczywistniona wiara Maryi. Słowa archanioła są bezpośrednio skierowane do Maryi i objawiają miłość samego Boga. Ona powierzyła siebie Bogu, a przyjmując cały zbawczy plan poczęła Syna Bożego - najpierw duchem w wierze, niż ciałem.

Jezus Chrystus - Syn Boży stał się człowiekiem, a więc unżył się, aby otworzyć ludzkości drogę wiary. Maryja weszła na drogę kenozy Syna Bożego przez zgodę na macierzyństwo. Uniżenie w wierze, które przyjęła na siebie Maryja, jest przeświecone kenozą Odkupiciela, bowiem Maryja realizowała swoją wiarę przez obecność, posługę i nierozzerwalną jedność ze swoim Synem, Jego działaniem i powierzoną Mu przez Ojca misją. Dzieło to nie ma nic wspólnego z jakimś triumfalizmem, ale odznacza się ofiarą, pokorą i cierpieniem wynikającym z miłości i posłuszeństwa Trójjedynemu Bogu w objawieniu danym Maryi przez archanioła.

²⁵ Por. *Jan Paweł II o Matce Bożej...*, t. III, 213-215.

²⁶ Por. RM 46.

²⁷ Por. TAMŻE 13, 14; LG 53; DV 5.

²⁸ Por. RM 18, 19.

Zwiastowanie należy również postrześć w nowym świetle, o którym mówi Symeon (Łk 2, 32). *Fiat* Maryi wprowadza Zbawiciela w grzeszny świat, ale Jego obecność w świecie związana jest ze znakiem sprzeciwu, w którym uczestniczy Maryja. Symeon zapowie, że Jej duszę *miecz przeniknie, aby na jaw wyszły zamysły serc wielu* (Łk 2, 35). W ten sposób Niepokalana weszła w misterium paschalne swego Syna, wskazując drogę krzyża wszystkim, których wiara będzie miała wymiar Jej wiary urzeczywistnionej w Zwiastowaniu. Niewątpliwie wszyscy wierzący i cały Kościół wchodzi i uczestniczy w misterium paschalnym przez poddanie umysłu i serca Chrystusowi na wzór Maryi, przez posłuszeństwo wiary, którym Ona przyjęła dzieło Boże i Syna Bożego.

Kenoza wiary stawia wierzącego przed radykalnym wymogiem łączenia jakości swego istnienia z zaangażowaniem. Mesjańskie macierzyństwo Maryi zainicjowane w Zwiastowaniu ma swoje źródło w powołaniu Jej do udziału w zbawczym dziele Boga²⁹. Natomiast Jej powołanie znajduje się wewnątrz misji zleconej Jezusowi. Dziewica z Nazaretu powołana przez Boga do istnienia jako Niepokalana, adekwatnie do swego istnienia jest zaangażowana w macierzyństwo i posługę Mesjaszowi rozważając w sercu Słowo Boga, które dla Niej zabrzmiało po raz pierwszy w Zwiastowaniu (por. Łk 2, 51).

4. Perspektywa eklezjalna

W przemówieniu Jana Pawła II w Papieskim Wyższym Seminarium na Lateranie padło istotne sformułowanie, że *tajemnica Zwiastowania trwa nadal w życiu Kościoła*³⁰. W kategoriach teologicznych oznacza to, że tak jak Kościół odnajduje swoją tożsamość w Osobie Jezusa Chrystusa, a dzięki nierozdzielnej jedności z Nim może uczestniczyć w misji zbawienia świata i budowania Królestwa Bożego, tak wszyscy wierzący odnajdują swoją godność dziecka Bożego w wierze Maryi, która jest wiarą Kościoła. W wydarzenie Zwiastowania, które jest spełnieniem wszystkich obietnic mesjańskich Starego Izraela (a Maryja uosobieniem Córy Syjonu), wpisane są wszystkie wydarzenia zbawcze związane z Odkupieniem i życiem Kościoła aż po paruzję. Jeżeli mówimy, że są wpisane w to wydarzenie wszystkie inicjatywy zbawcze, to nie za względu na zaistnia-

²⁹ Por. A. GELIN, *Pismo Święte o człowieku*, Paris 1971, 79-82.

³⁰ JAN PAWEŁ II, *Przemówienie w Papieskim Wyższym Seminarium na Lateranie* (25 III 1981), w: *Nauczanie Papieskie*, t. VI, 1, Poznań 1989, 374-375.

łe w historii fakty potwierdzające tę prawdę, ale ze względu na zbawczy plan Boga, który tym aktem otworzył historię na dalsze zbawcze inicjatywy. Należy zatem zwrócić uwagę na macierzyństwo Maryi wobec Chrystusa, duchowe macierzyństwo wobec Kościoła oraz na pośrednictwo w przekazywaniu łask ze źródła, którym jest Chrystus.

W chwili Zwiastowania, mówi Jan Paweł II, dokonuje się w Maryi pełne oczyszczenie (*katharsis*). Jak stwierdza Grzegorz Palamas, choć Maryja jest już święta i pełna łaski, dzięki Duchowi Świętemu dokonuje się pomnożenie tej łaski dla przyjęcia Boskiej tajemnicy - Wcielenia³¹. Na wzór Starego Izraela jest pierwszą, która na czele ludu Bożego, wyzwolonego przez Chrystusa, „przeszła” morze grzechu. Dla tajemnicy Wcielenia istotne są słowa zapisane u Łk 1, 35. Tak spełnia się powołanie Maryi na Matkę Chrystusa. Jest w tym wydarzeniu zawarta nowość i oryginalność w stosunku do pism Starego Testamentu. To zstąpienie Ducha na Maryję - Niewiastę czyni Ją Matką Mesjasza i uwydatnia Jej szczególny i niepowtarzalny udział w dziele zbawienia. Przyjście Chrystusa w człowieczeństwie wskazuje na szczególną relację między Maryją a Duchem Świętym. Jej macierzyństwo opiera się na dziewiczym poczęciu i narodzeniu zamierzonym przez Boga i dziewictwie wybranym przez Maryję, co potwierdza Łk 1, 34. Dziewicze macierzyństwo ukazuje Boży sposób działania i staje się probierzem ideału chrześcijańskiego, realizowanego przez lud Nowego Przymierza, który polega na pełnym oddaniu się dla Królestwa Bożego (por. Mt 19, 12). Dziewictwo Maryi, które zostało wpisane w tajemnicę Zwiastowania przez Ducha Świętego, jest stałym i nienaruszalnym punktem odniesienia dla określenia relacji między Maryją a Jezusem Chrystusem oraz między Chrystusem a wierzącymi w czystości Maryi³². Owa czystość nie ogranicza się do moralności, ale sięga ontologii. Dziewicze macierzyństwo Niewiasty z Nazaretu jest otwarte dla wszystkich, którzy w Jej wierze dążą do jedności ze swą Głową - Panem i Zbawicielem.

Tajemnica Maryi zainicjowana w Zwiastowaniu dziewiczym macierzyństwem jest prawdą objawioną, dostępną rozumowemu poznaniu wierzących, uważa Jan Paweł II. W stosunku do Maryi nie należy się kierować płytkim entuzjazmem, ale widzieć Ją na tle słów Jezusa Chrystusa jako błogosławioną, która słucha Słowa Bożego i zachowuje je (por. Łk 11, 28). Stąd między ludzką osobą Maryi a Boską Osobą Jezusa istnieje nieskończona różnica, o której nie

³¹ Por. *Jan Paweł II o Matce Bożej...*, t. II, 103 - 104.

³² Por. *Katechezy śródkowe Ojca Świętego - Duch Święty*, Kraków - Ząbki 1999, 142-145.

wolno zapominać³³. Normą mariologii nie może być *maksimum* wiary Ludu Bożego, lecz Objawienie, które mówi o darach, którymi Bóg obdarzył Maryję w Jej zbawczym posłannictwie. Ta bowiem, która przez dziewicze macierzyństwo od chwili Zwiastowania stała się Matką Odkupiciela, *jest drogą prowadzącą do Chrystusa. Przy Zwiastowaniu Anielskim poczęła i w sercu, i w ciele Słowo Boże, pokazuje nam, jak przyjąć w naszym życiu Syna, który zstąpił z nieba i uczy nas stawiać Jezusa w centrum naszej egzystencji, jako jej najwyższe prawo*³⁴. Bez wątpienia Zwiastowanie objawia nam narodziny Chrystusa jako suwerenne dzieło Ojca, który w swoim Synu przywrócił ludzi do życia w Jego Zmartwychwstaniu (Ef 2, 4).

Dostrzeżenie ścisłego związku Maryi z tajemnicą Chrystusa w historii zbawienia, prowadzi do prawdy o Jej duchowym macierzyństwie wobec Kościoła. Maryja, która wyprzedza Kościół w wierze i świętości, jest dla niego typem i wzorem w znaczeniu biblijnym. Istnieje podobieństwo między poczęciem z Ducha Świętego w Zwiastowaniu a poczęciem Kościoła w Wieczerniku w dniu Pięćdziesiątnicy. Wiara zrodzona w Zwiastowaniu, w Wieczerniku znajduje pełne potwierdzenie. W tym wypadku Pięćdziesiątnica jest przygotowana przez Zwiastowanie i udział Maryi w misterium paschalnym. Apostołowie stają się świadkami wiary w świadectwie Maryi, o czym świadczy zgromadzenie ich wraz z Maryją w Wieczerniku (por. Dz 1, 14). Wyjątkowe świadectwo Maryi wobec tajemnicy Jezusa przechodzi na życie Kościoła, poprzedzone Jej heroiczną wiarą. Sam zaś Wieczernik łączy drogę wiary Maryi z drogą wiary Kościoła³⁵. Niewiasty, która wprowadziła Syna Bożego w dzieje zbawienia, nie można oddzielać od Kościoła, w którym prymat Chrystusa nie podlega zakwestionowaniu, a Ona pozostaje ze swym Synem nadal ściśle zjednoczona.

Potrójną więź Maryi z Osobami Boskimi potwierdza Konstytucja dogmatyczna o Kościele wskazując na więź łączącą Matkę Pana z Kościołem: *obdarzona jest tym najwyższym darem i najwyższą godnością, że jest mianowicie Rodzicielką Syna Bożego, a przez to najbardziej umiłowaną Córką Ojca i świętym przybytkiem Ducha Świętego*³⁶. Wypowiedziane *fiat* w Zwiastowaniu uczyniło Dziewicę z Nazaretu Matką Chrystusa historycznego, a zgoda Jej na to wydarzenie czyni Ją Matką *całego Chrystusa*, to jest Kościoła. Św.

³³ Por. *Katechezy srodowe Ojca Świętego - Maryja*, Kraków - Ząbki 1999, 32-34.

³⁴ TAMŻE, 35; por. LG 53.

³⁵ Por. RM 26, 27.

³⁶ Por. LG 53.

Anzelm zauważa, że od momentu *fiat*, Maryja zaczęła nosić nas wszystkich w swoim łonie. Leon Wielki stwierdzi zaś, że zrodzenie Głowy jest także zrodzeniem Ciała³⁷.

Macierzyństwo duchowe Maryi wobec Kościoła uwidacznia się także w działaniu Ducha, który otwiera Ją na przyjęcie i zrozumienie Słowa Bożego. Początek tego działania odnajdujemy w Zwiastowaniu. Podporządkowując się Bożemu planowi, Maryja rozważa objawione słowo w sercu - co znaczy anielskie pozdrowienie (Łk 1, 29). Podobnie w Łk 2, 18-19 oraz Łk 2, 51. W tę refleksję nad Objawieniem wchodzi Kościół w dniu Pięćdziesiątnicy i rozważa w *swoim sercu* Słowo i dzieło swego Pana i Zbawcy w świetle i w mądrości Ducha Świętego, aby przeniknąć w głąb tajemnicy Chrystusa³⁸.

Maryja jest Matką duchową wierzących i Kościoła jako pełna łaski, świętości, otwarcia na Słowo Boże i doskonałego przyjęcia woli Bożej. Jako najdoskonalsze stworzenie Boże jest, obok Chrystusa, wzorem i typem Kościoła oraz najdoskonalszej więzi ze Stwórcą. Istotny jest także Jej czynny udział w dziele zbawienia dokonanego w Chrystusie. Zwiastowanie wprowadziło Ją w pośrednictwo przez macierzyństwo. Pośredniczy zatem w przyjściu Chrystusa przez zrodzenie, ale także przez uczestnictwo w Jego dziele. Macierzyństwo, oddanie się Bogu w dziewictwie, miłość oblubieńcza, przyjęcie woli Bożej konsekruje Maryję na pośredniczkę³⁹. Jej pośrednictwo określone jest Wcieleniem. Daje ludzkości Syna Bożego - także swojego, a wraz z Nim wszystkie dary zbawcze, na które otworzyła siebie i świat w Zwiastowaniu. Jednocześnie pośredniczy w rodzeniu i doprowadzeniu - współdziałając z Kościołem - córek i synów do swojego Syna, mocą miłości, którą przyjęła Zbawiciela. Jej macierzyństwo wyrastające z dziewictwa jako źródła duchowej płodności, jest realizowane w Duchu Świętym. Stąd należy zauważyć, że macierzyństwo w porządku łaski jest analogiczne do macierzyństwa w porządku natury⁴⁰. Duchowe macierzyństwo Maryi zostało zrealizowane w pełni pod krzyżem i w Wieczerniku, i to macierzyństwo łaski trwa nadal⁴¹. Wziąć Maryję do siebie (por. J 19, 27) oznacza wejść w zasięg Jej macierzyńskiej miłości i zawierzyć siebie. Akt ten oznacza rozpoznanie pełnej godności człowieka, co miało przecież miejsce w Zwiastowaniu. W tym znaczeniu Maryja spełnia swe zadanie macierzyńskie z nieba wobec każdego w Kościele i przez Kościół.

³⁷ Por. *Jan Paweł II o Matce Bożej...*, t. II, 103.

³⁸ Por. *Katechezy śródkowe Ojca Świętego - Duch Święty...*, 167.

³⁹ Por. RM 38, 39.

⁴⁰ Por. TAMŻE, 43, 45.

⁴¹ Por. LG 62.

Dzięki macierzyńskiej miłości i wierze, z którą przyjęła Syna Bożego, wprowadza nas pod wpływ Tego, w którym żyjemy, poruszamy się i jesteśmy (Dz 17, 28). Pośrednictwo Służebnicy Pańskiej w niczym nie przyćmiewa pośrednictwa Chrystusa, co dokumentuje wydarzenie w Kanie Galilejskiej i słowa Maryi z J 2, 56 oraz J 2, 7-8⁴². W Kanie Maryja wprowadza ludzi w zasięg mesjańskiej funkcji Chrystusa – dlatego Kana ma znaczenie symboliczne⁴³.

5. Perspektywa eschatologiczna

Pośrednictwo Maryi nie sprowadziło się do funkcji zrodzenia Jezusa Chrystusa. Uczestniczy Ona także w oczekiwaniu świata na powtórne przyjście Chrystusa. Zjednoczona z Chrystusem w Zwiastowaniu, pozostała nadal z Nim zjednoczona, współpracując w dziele zbawienia także w Kościele. Ze względu na macierzyństwo wobec Chrystusa i Jego zasługi, jest nadal z Nim zjednoczona i objęta pełną rzeczywistością obcowania świętych. Zjednoczenie zapoczątkowane w Zwiastowaniu zostaje zwrócone ku pełni Królestwa i Jego owocowaniu tak, aby Bóg był wszystkim we wszystkich. Stąd też i pośrednictwo eschatologiczne Maryi jest wewnętrznie ukierunkowane na zbawcze pośrednictwo Jezusa Chrystusa i z niego wyrasta, aż wszystko zostanie zjednoczone w Chrystusie jako Głowie (por. Ef 1, 10)⁴⁴.

Zwiastowanie dokonane w pełni łaski, mówi Jan Paweł II, wprowadziło Dziewicę z Nazaretu w pełną wolność Chrystusa, która dojrzewała w ziemskiej misji Zbawiciela. Jako wniebowzięta u boku swego Syna, jest doskonałą ikoną wolności i wyzwolenia ludzkości⁴⁵. W Chrystusie grzech został pokonany, a wolność została postawiona w pełni łaski i świętości na fundamencie chwały i *communio personarum*. Wiąż Maryi z Chrystusem, z woli samego Boga, zagwarantowała wolność wyrastającą z doskonałej miłości tych dwojga, jako źródło prawdziwej wolności chrześcijańskiej.

Zwiastowanie dało początek pełnej, doskonałej jedności Maryi z Jezusem Chrystusem w nienaruszonej wierze Dziewicy z Nazaretu. Na gruncie tej wiary dojrzewała Jej posługa na rzecz Chrystusa i, jak uczy Ewangelia św. Jana, dojrzewała Jej współpraca z Synem

⁴² Por. LG 60; RM 21.

⁴³ Por. RM 21.

⁴⁴ Por. TAMŻE, 41.

⁴⁵ Por. TAMŻE, 37.

w misji zleconej Mu przez Ojca w Duchu Świętym. Wydarzenie z Kany Galilejskiej i obecność Maryi pod krzyżem są wymownym świadectwem tej prawdy. Jako Służebnica Pańska uzyskuje pełne upodobnienie do Chrystusa właśnie w działaniu mocą oceniającego Ją Ducha w *początku* tajemnicy Wcielenia⁴⁶.

Więź Maryi z Chrystusem w obecności i działaniu Ducha otwiera niejako przestrzeń pneumatologiczną, w której dokonują się narodziny Kościoła. Maryja obecna w Wieczerniku wraz z uczniami oczekuje na Zesłanie Ducha Świętego. Jezus Chrystus jest tym, który posyła Ducha Parakleta. Ponownie jest Drogą do realizacji pełni dzieła Bożego w wymiarze eschatologicznym. Pięćdziesiątnica Kościoła jest konsekwencją Pięćdziesiątnicy Zwiastowania. Potwierdza to terminologia, bowiem zarówno w Zwiastowaniu, jak i w Pięćdziesiątnicy w Wieczerniku na zstąpienie Ducha użyty jest ten sam termin *epeleusetai* (Łk 1, 35; Dz 1, 8)⁴⁷. W początku przy Zwiastowaniu zapoczątkowuje się rzeczywistość zbawcza, która osiągnie wymiar powszechny i dopełni się w Kościele Apostolskim w dniu Zesłania Ducha Świętego.

Otwarcie Maryi na Boga w Zwiastowaniu ukazuje jedność działania Bożego w mocy Ducha, z obecnością w tymże Duchu, to znaczy między ekonomią Bożą a immanencją Trójcy. Jednocześnie więź z Chrystusem - stanie się Jego świątynią w Duchu - prowadzi na szczyt udziału w misji Syna Bożego. Oznacza to, że misja realizowana w Duchu wszczepia w Chrystusa. Natomiast uznawanie praw Boga, przy jednoczesnym odrzucaniu i nieakceptowaniu Jego działania jest negacją mariologicznej zasady ekonomii zbawczej podarowa-

⁴⁶ Por. JAN PAWEŁ II, *Posłuszna Służebnica Pańska*, w: *Katechezy środowe Ojca Świętego – Maryja...*, 97–98. Według Ewangelii Janowej poczęcie w Zwiastowaniu rozpoczyna godzinę Jezusa, aby poprzez działalność publiczną dojść do tej decydującej godziny Syna - Jego śmierci na Krzyżu. U stóp krzyża, jak owa kobieta z Ewangelii Jana (16, 21), mocą obecnego w Niej Ducha Świętego rodzi Jezusa Chrystusa chwały - zaczyn wspólnoty Kościoła. Upodobnienie Maryi do Chrystusa dostrzec należy także w jedności Zmartwychwstania i Wniebowzięcia, przez które Maryja jeszcze pełniej należy do swego Syna, aniżeli miało to miejsce w poczęciu i zrodzeniu. Duch Święty działający w Zmartwychwstaniu Jezusa, uczynił Go Panem i Zbawicielem (Dz 2, 36). Maryja wniebowzięta jest zaś eschatologiczną ikoną Ducha Świętego, bowiem ukazuje swoim życiem, należącym z wolnego wyboru do Chrystusa posyłającego, Ducha Parakleta: stwórcze, pełne miłości i oparte na prawdzie Jego działanie ukierunkowane na budowanie Królestwa Bożego w osobowym i wspólnotowym wymiarze. Życie wiary objęte działaniem Ducha Świętego urzeczywistnia się zawsze w eschatologicznej pełni. Por. E. TOURON, *Maryja jako eschatologiczna ikona Ducha*, „*Communio*” 1(1988) nr 8, 96-101.

⁴⁷ TAMŻE; por. JAN PAWEŁ II, *Duch Święty zadatkem eschatologicznej nadziei i sprawcą wytrwania aż do końca*, w: *Katechezy środowe Ojca Świętego - Duch Święty...*, 313-317.

wanej ludziom w Zwiastowaniu. Perspektywa eschatologiczna w mariologii pełni bardzo ważną funkcję, chroni bowiem mariologię przed sprowadzeniem jej do antropologii. Pozytywnie ujmując problem, stawia mariologię na płaszczyźnie pneumatologicznej, co potwierdza Objawienie i pozwala na źródłową, a więc teologiczną interpretację. Zwiastowanie, Pięćdziesiątnica i Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny (niezawodny znak nadziei dla ludu pielgrzymującego) leżą na jednej linii zbawczego działania Trzech Osób Boskich, realizowanego przez Jezusa Chrystusa - Syna, w mocy i miłości Ducha. Maryja jako *wzniosła Córa Syjonu* przez Wniebowzięcie łączy w sobie chwałę wiecznego Królestwa z samym królowaniem dzięki macierzyństwu. Służebnica Pańska stawszy się pierwszą uczennicą Jezusa Chrystusa w pokorze swej godności *prowadzi wierzących do Króla, któremu służyć znaczy królować, i osiągnęła w pełni ów stan królewskiej wolności, właściwy dla uczniów Chrystusa*⁴⁸. Wniebowzięcie jest wpisane w Zwiastowanie, w ten początek pełni dzieła, którego Bóg dokonał w Maryi i przez Jej wolny udział w ekonomii Stwórcy⁴⁹ łączy prawdę z miłością.

6. Zakończenie

Zbawcze dzieło Trójcy Świętej, realizowane w historii Zbawienia, w momencie centralnym, określanym *pełnią czasu*, zostało postawione na fundamencie dziewiczego poczęcia. Maryja z wiarą, w posłuszeństwie i miłości podjęła współpracę z Bogiem w ekonomii zbawczej. Zrodzenie Chrystusa postawiło Ją na czele pielgrzymki wiary ludu Bożego, któremu przewodzi w drodze do Królestwa Bożego na etapie Kościoła. Jako Wniebowzięta, będąc doskonałą ikoną Ducha, nadal współpracuje w rodzeniu dzieci wiary, co potwierdza aktualność Zwiastowania i jest doskonałym, eschatologicznym wypełnieniem Kościoła⁵⁰.

Odpowiedź Maryi dana posłańcowi z Nieba przy Zwiastowaniu: *Oto ja Służebnica Pańska* jest zapowiedzią pełnego panowania Boga, które zostało zrealizowane w Zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa, a objawione w życiu Maryi Wniebowzięciem⁵¹.

⁴⁸ RM 41; por. LG 59.

⁴⁹ Por. Jan Paweł II o *Matce Bożej...*, t. II, 128; por. JAN PAWEŁ II, *Działanie Ducha Świętego w tajemnicy Wcielenia*, w: *Katechety śródowe Ojca Świętego - Duch Święty...*, 154 - 156.

⁵⁰ Por. RM 6; LG 13.

⁵¹ Por. RM 15.

W perspektywie odwiecznego zamierzenia Trójcy Świętej, Maryja przybliży miłosierdzie i miłość, którą objawił ludziom Jezus. Maryja jako człowiek o *nowym sercu i nowym duchu* (por. Ez 36, 36) wiodła życie w Duchu Świętym. Stąd też *tak* zwiastowania stało się również *tak* paschalnym dla Niej, Kościoła i ludzi. Wieczernik w dniu Pięćdziesiąticy - nowego Zwiastowania jest początkiem ewangelizacji, w której przewodzi Maryja. Jan Paweł II zaznacza, że Zwiastowanie otwiera ludzkości tajemnicę miłosierdzia, którą Maryja zna i uczestniczy w Niej najpełniej⁵². Z woli Trójcy jest Matką Miłosierdzia, które jako życiodajny strumień płynie w kierunku ludzkości (por. Ez 47, 1 - 12).

W nauczaniu papieskim podkreślony jest jeszcze jeden aspekt, a mianowicie więź Zwiastowania z Kalwarią, a więc więź Maryi z Eucharystią - rzeczywistości naturalnej z sakramentalną. *Ciało Chrystusa w Eucharystii jest sakramentalnie ciałem przyjętym od Maryi Dziewicy*⁵³. Dlatego *Maryja prowadzi wiernych do Eucharystii*⁵⁴. Maryja - to nowe Stworzenie, którego pragnął Bóg, ukształtowane zgodnie z Jego odwiecznym niezbadanym zamysłem, istota stworzona napełniona całkowicie Bożą miłością, doskonale dobra, piękna i święta, z sercem zwróconym ku pełnieniu woli Bożej.

Ks. dr Janusz Strojny
Metropolitalne Seminarium Duchowne (Warszawa)

ul. Dewajtis 3
PL - 01-815 Warszawa

The Revelation of the Holy Trinity to Mary in the Annunciation according to the teaching of John Paul II

(Summary)

John Paul II's theology of the Annunciation can be framed in both historical and salvatory categories. The God's plan is revealed by all of his salvific initiatives starting from the act of creation, ending up with *Parusia*. They have been started and sustained for the benefit of a man and with his co-operation. Placing the man

⁵² Por. DM 9; por. PAWEŁ VI, *Evangelii nutiandi*, 82.

⁵³ Jan Paweł II o *Matce Bożej...*, t. V, 411-412; LG 63.

⁵⁴ Por. RM 44.

in the midst of the events, aimed to bring forward the Kingdom of Heaven, stresses his dignity. Dynamics of the Salvation which has its foundation in love encompasses full spectrum of relations between God and a man.

In that way, Mary's annunciation is the turning point of history in which God reveals Himself and his will in the fullness of salvific plan. At the same time God in His Trinity completes His project when man accepts with faith both the project and the Revelation. The God said and it happened as He had said - Mary's faith has definitely and irreversibly opened the world to the Gift from above.

The theology of the Annunciation is presented by the Pope from different standpoints. First of all he shows it from the perspective of salvific economy. In the Annunciation, God reveals final and radical initiative aimed for man's benefit. The act has its roots in perfect love towards His creatures. The *esse* of the Trinity focuses on Mary so that in her and by her the man is granted full access to the supernatural life in the Incarnated Word. Thanks to the revelation of the Trinity, Mary is ushered into the Economy of Salvation passing to the world a ray of light, which has been enlightening human existence since then. Full of grace, she is visible on the horizon of faith right next to Jesus, where she utters the answer of faith as a proxy of the entire humankind.

The Revelation of the Holy Trinity in the Annunciation poses an anthropological problem anew. God moves forward towards sinful human race and recreates it in Jesus. Revelation opens up the way back for the sinner. The content of the Revelation will be later uttered by Jesus: „the right time has come”, he said *and the Kingdom of God is near! Turn away from your sins and believe the Good News* (Mc 1, 15). The Faith of Mary declared in the Annunciation made man *capax Dei*.

The next aspect present in the revelation of the Announcement has ecclesiological nature. There is a clear analogy of faith between the ascension of the Spirit on Mary during the Annunciation, and the ascension of Spirit on the Church during Pentecost. Mary as a figure of Church, has her part also in this ascension. In both cases, the Spirit leads her towards maternity. As the Mother of the Church she opens Church's way of faith becoming Her spiritual Mother. Thus in this maternal service to the Church she is linked with the Persons of the Trinity in three ways.

The Annunciation didn't narrowed down Mary's role in giving birth to Jesus. Because of His mission, she is called to prepare his *Parusia*. This eschatological perspective has already been present in the Announcement, where Mary is shown as the perfect icon of freedom. She is already present and united with her son in God's Kingdom, taken to Heaven by the power of His Resurrection.